

doi: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.01.064>

УДК 336.77:336.77.067: 336.717:336:743:336.748:336.78:336.025:338.57

Д. М. Гладких

доктор економічних наук, доцент,
головний консультант відділу
економічної стратегії Національного
інституту стратегічних досліджень,
Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5276-5521>

О. О. Любіч

доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України,
віце-президент ДННУ "Академія
фінансового управління", Київ,
Україна, alyubich@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9339-4242>

С. М. Каплин

доктор філософії з
права, незалежний
дослідник, Полтава,
Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/00009-0004-6182-8909>

ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. *Вступ.* Протягом 2024 р. банківська система Україна продовжувала функціонувати у стресових обставинах, пов'язаних переважно з повномасштабним збройним конфліктом, що триває, та невизначеними прогнозами стосовно перспектив його завершення. Водночас системі загалом вдалося уникнути критичного погіршення якості та значних втрат активів, ліквідності, ресурсної бази, капіталу, клієнтів, точок продажу та функціональної спроможності в цілому. Натомість окремі ключові показники діяльності банків (зокрема чистий прибуток) за результатами 11 місяців роботи виявилися безпрецедентно високими. Отже, банківська система країни і надалі демонструє високий рівень адаптивності до комплексу зовнішніх та внутрішніх шоків. Однак вона наразі стикається з низкою складних проблем, головною серед яких, на нашу думку, є повільні темпи відновлення корпоративного й роздрібного кредитування.

Проблематика. Аналіз основних чинників активізації банківського кредитування в Україні та обґрунтування переліку заходів з боку держави, спрямованих на активізацію корпоративного та роздрібного кредитування.

Мета – оцінка основних позитивних і негативних чинників, що формують поточні тренди розвитку кредитної діяльності банків, обґрунтування необхідних заходів із боку держави, спрямованих на подолання наявних негативних тенденцій у сфері корпоративного та роздрібного кредитування.

Методи. Використано загальнонаукові та спеціальні методи: опису, порівняння, аналізу, групування, синтезу, теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний.

Результати. Проаналізовано основні позитивні й негативні чинники активізації корпоративного та роздрібного банківського кредитування в Україні, зокрема: динаміку регулятивного капіталу та залучених коштів банківської системи в розрізі валют, юридичних і фізичних осіб, інвестицій банків у державні цінні папери та інші інструменти тимчасового розміщення ліквідності, інфляції, облікової ставки, ринкових ставок за кредитами та депозитами в національній валюті, частки проблемної заборгованості у кредитному портфелі, окремі заходи державного регулювання економіки, що реалізуються через урядові кредитні програми. З метою вирішення наявних проблем запропоновано перелік заходів стосовно активізації банківського кредитування.

Висновки. Протягом 2024 р. кредитний портфель поступово зростав у всіх ринкових сегментах, окрім урядової програми "Доступні кредити 5–7–9 %". Найбільший відносний приріст продемонстрував роздрібний кредитний портфель, сформований у межах програми "еОселя". Банки також активно кредитували населення на

ринкових умовах, попри високі кредитні ставки. Банківська система не відчувала дефіциту пасивів, натомість мала надлишкову ліквідність. Всі складові ресурсної бази в національній валюті зростали, також поступово зростає регулятивний капітал. Швидкість збільшення інвестицій у державні цінні папери не перевищувала швидкості зростання кредитного портфеля, натомість відбувався поступовий перерозподіл ресурсів на користь ОВДП на тлі скорочення вкладень у депозитні сертифікати. Зростання інфляції не призвело до підвищення ставок за кредитами та депозитами. Ставки за гривневими кредитами та депозитами юридичних і фізичних осіб прямували за змінами облікової ставки та перебували у “класичному” діапазоні: за кредитами – вище облікової ставки, за депозитами – нижче. Високі ставки за споживчими кредитами населення не заважали активному зростанню роздрібного кредитного портфеля, натомість низькі ринкові ставки за кредитами юридичним особам не стимулювали збільшення корпоративного кредитного портфеля. Висока частка проблемної заборгованості (NPL) не заважала банкам активізувати кредитування. До переліку заходів, спрямованих на активізацію корпоративного та роздрібного кредитування, слід віднести: зниження облікової ставки виключно за умови попереднього зниження інфляції; зменшення дохідності альтернативних інструментів інвестування надлишкової ліквідності банків; пом'якшення вимог щодо новизни предмета іпотеки та ліквідності застави житлової нерухомості; погашення заборгованості держави в межах програми “Доступні кредити 5–7–9 %”.

Ключові слова: кредити, депозити, NPL, облікова ставка, інфляція, гривня, валюта, курс, депозитні сертифікати, облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), банки, Національний банк України.

Табл. 5. Літ. 25.

Dmytro Hladkyh

Dr. Sc. (Economics), Associate Professor, National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5276-5521>

Oleksandr Lyubich

Dr. Sc. (Economics), Professor, Honored Economist of Ukraine, SESE “The Academy of Financial Management”, Kyiv, Ukraine, alyubich@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9339-4242>

Serhii Kaplin

Ph. D. (Law), independent researcher, Poltava, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-6182-8909>

FACTORS DRIVING BANK LENDING IN UKRAINE

Abstract. Introduction. During 2024, the Ukrainian banking system continued to operate in stressful circumstances, mainly related to the prolongation of the full-scale armed conflict and uncertain forecasts regarding the prospects for its completion. Despite this, the system as a whole managed to avoid a critical deterioration in quality and significant losses of assets, liquidity, resource base, capital, customers, points of sale and functional capacity in general. Instead, some key indicators of bank performance (in particular, net profit) according to the results of 11 months of operation turned out to be unprecedentedly high. Thus, the country’s banking system continues to demonstrate a high level of adaptability to a complex of external and internal shocks. Nevertheless, the banking system is currently facing a number of complex problems, the main of which, in our opinion, is the slow pace of recovery of corporate and retail lending.

Problem Statement. Identification of the main factors of intensification of bank lending in Ukraine and justification of the list of measures taken by the state aimed at intensification of corporate and retail lending.

The *purpose* is the analysis of the main positive and negative factors shaping the current trends in the development of banks’ lending activities, justification of necessary measures by the state aimed at overcoming existing negative trends in the field of corporate and retail lending.

Methods. General scientific and special methods are used: analysis, synthesis, grouping, description, comparison, theoretical generalization and abstract-logical.

Results. The main positive and negative factors of the activation of corporate and retail bank lending in Ukraine are analyzed, in particular: the dynamics of regulatory capital and attracted funds of the banking system by currency, legal entities and individuals, bank investments in government securities and other instruments of temporary placement of liquidity, inflation, discount rate, market rates on loans and deposits in the national currency, the share of problem debt in the loan portfolio, certain measures of state regulation of the economy, implemented through government credit programs. In order to solve these problems, a list of measures to activate bank lending is proposed.

Conclusions. During 2024, the loan portfolio gradually grew in all market segments, except for the government program “Affordable Loans 5–7–9%”. The largest relative growth was demonstrated by the retail loan portfolio formed within the framework of the “e-Housing” program. Banks also actively lent to the population on market terms, despite high lending rates. The banking system did not experience a deficit of liabilities, but instead had excess liquidity. All components of the resource base in the national currency grew, and regulatory capital also gradually increased. The growth rate of investments in government securities did not exceed the growth rate of the loan portfolio, instead, there was a gradual redistribution of resources in favor of government bonds against the background of a reduction in investments in state-owned enterprises. The increase in inflation did not lead to an increase in lending and deposit rates. Rates on hryvnia loans and deposits of legal entities and individuals followed changes in the discount rate and were in the “classic” range: loans were above the discount rate, deposits were below. High rates on consumer loans to individuals did not prevent the active growth of the retail loan portfolio, while low market rates on loans to legal entities did not stimulate the growth of the corporate loan portfolio. The high share of NPLs did not prevent banks from activating lending. The list of measures aimed at activating corporate and retail lending includes: lowering the discount rate only if inflation decreases beforehand; reducing the profitability of alternative instruments for investing excess liquidity of banks; easing requirements for the novelty of the mortgage subject and the liquidity of residential real estate collateral; repaying state debt within the framework of the “Affordable Loans 5-7-9%” program.

Keywords: loans, deposits, NPL, discount rate, inflation, hryvnia, currency, exchange rate, certificates of deposit, domestic government bonds (DGBs), banks, National Bank of Ukraine.

JEL classification: E51, E52, E58, G21.

Вступ. Протягом 2024 р. банківська система Україна продовжувала функціонувати у стресових обставинах, пов'язаних переважно з повномасштабним збройним конфліктом, що триває, та невизначеними прогнозами щодо перспектив його завершення. Водночас системі загалом вдалося уникнути критичного погіршення якості та значних втрат активів, ліквідності, ресурсної бази, капіталу, клієнтів, точок продажу банківських продуктів та функціональної спроможності загалом. Натомість окремі ключові показники діяльності банків (зокрема чистий прибуток) за результатами 11 місяців роботи виявилися безпрецедентно високими. Отже, банківська система країни й надалі демонструє високий рівень адаптивності до комплексу зовнішніх і внутрішніх шоків та ризиків. Однак вона наразі стикається з низкою складних проблем, головною серед яких, на нашу думку, є повільні темпи відновлення корпоративного й роздрібного кредитування.

Аналіз досліджень і постановка проблеми. Проблеми реалізації монетарної політики держави є предметом наукових розвідок багатьох українських фахівців, зокрема О. І. Барановського [1], Т. М. Болгар [2], В. М. Гейця [3], Б. М. Данилишина [4], О. В. Дзюблюка [5], Т. І. Єфименко [6], В. В. Коваленко [7], С. О. Корабліна [8], С. В. Науменкової [10], Н. П. Шульги [9] та ін. Проте завжди актуальним і дискусійним є коло питань, пов'язаних із розбудовою ефективного механізму стимулювання кредитної діяльності банківських установ. Особливої актуальності така проблематика набуває в очікуванні післявоєнної відбудови та економічного відродження країни, що має супроводжуватися стрімким відновлювальним зростанням ключових галузей економіки, оздоровленням ринку праці після повернення додому емігрантів, вимушених переселенців, мобілізованих військовослужбовців, швидким зростанням платоспроможного попиту й кредитним “ бумом”, передумови якого сформують ці та інші позитивні тенденції.

Мета – оцінка основних позитивних і негативних чинників, що формують поточні тренди розвитку кредитної діяльності банків, обґрунтування необхідних заходів із боку держави, спрямованих на подолання наявних негативних тенденцій у сфері корпоративного та роздрібного кредитування.

Методи дослідження. Використано загальнонаукові та спеціальні методи: опису, порівняння, аналізу, групування, синтезу, теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний.

Результати дослідження. До позитивних і негативних чинників активізації корпоративного та роздрібного банківського кредитування можуть бути віднесені, серед іншого, структура грошової маси й динаміка різних її складових, швидкість грошового обігу, обсяги й вартість наданого банкам рефінансування, динаміка інфляції та курсу національної валюти, обсяг і динаміка міжнародних резервів, параметри платіжного балансу, особливості транскордонного руху капіталу, воєнні й політичні ризики, суто психологічні фактори (поточна поведінка та вектор очікувань суб'єктів господарювання і споживачів), регулюючі заходи з боку держави (починаючи від нормативів обов'язкового резервування залучених банками коштів і закінчуючи вимогами обов'язкового продажу частини валютної виручки експортерів або їх відсутністю), велика кількість інших ключових та другорядних, прямих і опосередкованих, екзогенних та ендогенних чинників. Натомість межі статті не дають можливості докладно розглянути всі фактори, що впливають на структуру й динаміку кредитного портфеля банківської системи. Тому далі зосередимо увагу лише на окремих ключових чинниках активізації кредитної діяльності, що формували зафіксовані протягом 2024 р. тренди розвитку кредитного ринку України.

Динаміка корпоративного та роздрібного кредитних портфелів банківської системи в національній валюті протягом 2024 р. (табл. 1) була загалом позитивною, однак темпи зростання кредитування, на нашу думку, не відповідали масштабу завдань, що стоять перед економікою країни.

Таблиця 1. Динаміка кредитного портфеля у національній валюті у 2024 р., млрд грн

Показники	01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
Кредити ЮО в межах програми “Доступні кредити 5–7–9 %”	129	129	126	126	127	129	130	131	132	132	134	135
Інші кредити ЮО в НВ	366	363	367	374	375	378	389	395	400	410	403	407
Кредити ФО в межах програми “єОселя”	10	11	11	13	15	17	18	19	20	21	22	24
Інші кредити ФО в НВ	215	219	221	225	229	233	237	243	247	250	255	259

Примітка. ЮО – юридичні особи; ФО – фізичні особи; НВ – національна валюта.

Складено за: [11–13].

Аналіз даних, наведених у табл. 1, дає підстави стверджувати, що:

- кредитний портфель поступово зростає у всіх ринкових сегментах, окрім урядової програми “Доступні кредити 5–7–9 %”;
- кредитний портфель, сформований у межах цієї програми припинив активне зростання ще у другій половині 2023 р.;
- найбільший відносний приріст (148 % порівняно з початком 2024 р.) продемонстрував роздрібний кредитний портфель, сформований у межах урядової програми “єОселя”;
- банки теж активно кредитували населення на ринкових умовах, попри високі кредитні ставки (близько 35 % річних за споживчими кредитами до одного року).

Ключовими перешкодами, що гальмували значне розширення кредитного портфеля в межах урядової програми “Доступні кредити 5–7–9 %”, на нашу думку, були:

- зниження з 30 квітня 2024 р. граничної процентної ставки до 23 % річних і одночасне зменшення максимальної суми кредитування оборотного капіталу юридичних осіб, крім аграріїв, до 5 млн грн [14];
- наявність значного обсягу простроченої заборгованості [15] із відшкодування банківським установам різниці процентних ставок з боку оператора програми (Фонд розвитку підприємництва), що на початок 2024 р. сягав близько 7 млрд грн, натомість наприкінці II кварталу скоротився до 5,8 млрд грн. Ці обставини в лютому 2024 р. змусили державу в особі Кабінету Міністрів України збільшити граничний строк розрахунків із банками – учасниками програми з шести до дев’яти місяців. Очевидно, в умовах невизначених перспектив урегулювання проблеми заборгованості з боку держави і потенційні позичальники, і банківські установи суттєво обмежили активність у сегменті корпоративних кредитів.

Урядова кредитна програма “єОселя”, запроваджена на заміну відверто невдалої програми “Доступна іпотека 7 %” (березень 2021 р. – кінець 2022 р.,

загалом було надано лише 1,9 тис. позик на 1,6 млрд грн, ключовим недоліком були жорсткі вимоги щодо новизни житла), протягом 2024 р. продемонструвала цілком позитивну динаміку. Проте вона також не була позбавлена низки недоліків, що суттєво гальмували розвиток іпотечного кредитування в Україні, зокрема:

- доволі жорсткі параметри новизни об'єкта кредитування (на першому етапі дії програми – до 10 років від моменту здачі житла в експлуатацію);
- надмірні вимоги Національного банку України (НБУ) до ліквідності застави, зокрема житлової нерухомості. Чинне Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [16] встановлює коефіцієнти ліквідності для застави квартири на рівні 0,75, будинку – 0,55, землі, на якій розташований будинок – 0,55. При цьому базою для визначення коефіцієнтів є не ринкова, а оціночна ціна, що істотно зменшує граничну суму іпотеки, збільшуючи суму власного внеску позичальника. Певно, такий порядок визначення вартості заставного майна значно знижує попит на іпотечний кредит із боку потенційних позичальників.

Джерелом кредитних ресурсів для банківських установ можуть бути або власні кошти (капітал), або залучені пасиви юридичних і фізичних осіб. Отже, табл. 2 демонструє динаміку ресурсної бази банків у національній валюті протягом 2024 р.

Таблиця 2. Динаміка ресурсної бази банків у національній валюті у 2024 р., млрд грн

Показники	01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
Кошти ЮО у НВ	754	733	752	767	780	779	778	797	775	764	793	797
Кошти ФО у НВ, поточні	520	487	496	500	508	517	543	532	537	554	552	561
Кошти ФО у НВ, строкові	275	280	283	287	291	295	295	295	295	297	300	301
Регулятивний капітал (власні кошти)	258	246	249	256	264	278	283	296	244	246	264	267

Примітка. ЮО – юридичні особи; ФО – фізичні особи; НВ – національна валюта.

Складено за: [17; 18].

Аналіз даних, наведених у табл. 2, дає підстави стверджувати, що:

- банківська система протягом 2024 р. не відчувала дефіциту пасивів, натомість мала надлишкову ліквідність;
- всі складові ресурсної бази в національній валюті протягом 2024 р. зростали;
- також поступово збільшувався регулятивний капітал (власні кошти, які не потрібно повертати вкладникам і які можуть бути інвестовані на будь-який термін), за винятком короткого періоду після 1 серпня 2024 р., коли було впроваджено зміни в методиці його розрахунку.

Таким чином, можна зробити попередній висновок, що повільне зростання кредитного портфеля банківської системи України протягом 2024 р. не пов'язане з дефіцитом ліквідності банків унаслідок скорочення їхньої ресурсної бази.

Останніми роками банківські установи в Україні постійно стикаються навіть не з дилемою, а з трилемою, пов'язаною з пошуком оптимальної моделі розміщення власних і залучених коштів, що полягає у виборі найбільш безпечної та водночас вигідної з точки зору дохідності пропорції розподілу ресурсів між кредитним портфелем, портфелем державних цінних паперів (ОВДП) та інструментами короткострокового розміщення ліквідності, які пропонує НБУ (деPOSITNІ сертифікати овернайт та тримісячні). Отже, табл. 3 містить динаміку розподілу коштів банків між ОВДП та депозитними сертифікатами НБУ протягом 2024 р.

Таблиця 3. Динаміка альтернативних інвестицій банків у 2024 р., млрд грн

Показники	01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
ОВДП у портфелі банків	733	744	749	770	790	792	820	835	847	888	926	966
ДС у портфелі банків	622	564	563	549	499	559	510	513	506	467	458	449
ОВДП + ДС у портфелі банків	1355	1308	1311	1320	1289	1351	1331	1349	1353	1356	1384	1415

Примітка. ОВДП – облігації внутрішньої державної позики; ДС – депозитні сертифікати.

Складено за: [19].

Аналіз даних, наведених у табл. 3, дає підстави для таких висновків:

- швидкість зростання інвестицій у державні цінні папери та депозитні сертифікати НБУ не перевищувала швидкості зростання кредитного портфеля, отже, не можна стверджувати, що банки свідомо й аномально високими темпами інвестують усі вільні кошти виключно в ОВДП та депозитні сертифікати, заробляючи “з повітря” надприбутки, паразитуючи на проблемі значного рівня бюджетного дефіциту та “висмоктуючи” гроші з НБУ;
- відбувався поступовий перерозподіл інвестованих ресурсів на користь ОВДП на тлі скорочення вкладень у ДС за мінімальної різниці їхньої дохідності (16,0 % за тримісячними ДС [20] та 16,5 % за трирічними ОВДП станом на 3 грудня 2024 р. [21]).

Серед чинників, здатних гальмувати кредитну активність банків, – високий рівень інфляції та високі ставки за кредитами й депозитами, що провокує зниження попиту на кредит із боку потенційних позичальників. У цьому контексті в табл. 4 відображено динаміку інфляції та ключових процентних ставок (облікової ставки НБУ, ставок за корпоративними гривне-

вими кредитами до одного року, роздрібними гривневими кредитами до одного року та гривневими депозитами населення до одного року).

Таблиця 4. Динаміка інфляції, облікової ставки та ринкових ставок за новими кредитами і депозитами у 2024 р., %

Показник	01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
Рівень інфляції (р/р)	5,1	4,7	4,3	3,2	3,2	3,3	4,8	5,4	7,5	8,6	9,7	11,2
Облікова ставка	15,0	15,0	15,0	14,5	13,5	13,5	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0
Середньозважена ставка за новими іншими кредитами ЮО в НВ до одного року	16,5	16,6	15,6	15,5	15,9	14,5	14,0	14,6	14,0	14,0	13,9	13,4
Середньозважена ставка за новими споживчими кредитами ФО в НВ до одного року	35,5	36,0	36,2	36,2	36,1	36,2	35,2	35,0	35,2	35,0	35,2	34,2
Середньозважена ставка за новими депозитами ФО у НВ до одного року	13,0	12,7	12,6	12,7	12,5	12,2	11,9	11,7	11,6	11,7	11,7	11,7

Примітка. ЮО – юридичні особи; ФО – фізичні особи; НВ – національна валюта.

Складено за: [22–24].

За результатами аналізу даних табл. 4 можна стверджувати, що:

- показник інфляції у річному вимірі у I–II кварталах 2024 р. досягнув багаторічної точки мінімуму на рівні 3,2 % р/р (останній раз показник інфляції нижче 3,2 % р/р в Україні було зафіксовано в жовтні 2020 р. на тлі пандемії COVID-19 та обвального падіння платоспроможного попиту), після чого тренд зниження інфляції змінився на протилежний, що змусило регулятора повернутися до практики підвищення облікової ставки з грудня 2024 р. Натомість зростання інфляції наразі не призвело до підвищення ставок за кредитами та депозитами;
- ставки за гривневими кредитами та депозитами юридичних і фізичних осіб прямували за змінами облікової ставки та перебували в “класичному” діапазоні: за кредитами – вище облікової ставки, за депозитами – нижче;
- високі (близько 35 % річних) ставки за споживчими кредитами населення не заважали активному зростанню роздрібно-кредитного портфеля;
- натомість низькі (13–14 % річних) ринкові ставки за кредитами юридичним особам не стимулювали зростання корпоративного кредитного портфеля.

Серед чинників, що можуть провокувати уповільнення або навіть згорання кредитної діяльності банків – зростання частки проблемної заборгованості у кредитному портфелі. У табл. 5 наведено динаміку NPL загалом по банківській системі протягом 2024 р.

Таблиця 5. Динаміка NPL у 2024 р., %

Показник	01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
NPL	37,4	36,8	36,6	36,1	35,5	35,0	34,6	33,9	33,1	32,3	32,4	31,4

Складено за: [25].

Аналіз даних табл. 5 дає підстави стверджувати, що:

- частка NPL скорочувалась, проте, ймовірно, не за рахунок оздоровлення вже сформованого проблемного портфеля, а переважно внаслідок надання нових кредитів, які поступово “витісняли” проблемні позики, знижуючи їхню частку в кредитному портфелі;
- висока частка NPL сама по собі не заважала банкам активізувати кредитування.

Висновки та пропозиції

1. Протягом 2024 р. кредитний портфель банківської системи України поступово зростав у всіх ринкових сегментах, окрім урядової програми “Доступні кредити 5–7–9 %”. Ключовими перешкодами, що гальмували значне розширення кредитного портфеля в її межах, були зниження з 30 квітня 2024 р. граничної процентної ставки до 23 % річних, одночасне зменшення максимальної суми кредитування оборотного капіталу юридичних осіб, крім аграріїв, до 5 млн грн, наявність істотного обсягу простроченої заборгованості держави з відшкодування банківським установам різниці процентних ставок.

2. Найбільший відносний приріст продемонстрував роздрібний кредитний портфель, сформований у межах урядової програми “єОселя”. Проте ця програма також не позбавлена низки недоліків операційного дизайну, що істотно гальмують розвиток іпотечного кредитування (доволі жорсткі параметри новизни об’єкта кредитування та надмірні вимоги НБУ щодо ліквідності застави, зокрема житлової нерухомості). Банки також активно кредитували населення на ринкових умовах, незважаючи на високі кредитні ставки.

3. Банківська система України протягом 2024 р. не відчувала дефіциту пасивів, натомість мала надлишкову ліквідність. Усі складові ресурсної бази банків у національній валюті зростали, також поступово зростав регулятивний капітал.

4. Швидкість зростання інвестицій у державні цінні папери та депозитні сертифікати НБУ протягом 2024 р. не перевищувала швидкості зростання кредитного портфеля, натомість відбувався поступовий перерозподіл ресурсів на користь ОВДП на тлі скорочення вкладень у ДС за мінімальної різниці їхньої дохідності.

5. Зростання темпів інфляції протягом 2024 р. не призвело до підвищення ставок за кредитами та депозитами. Ставки за гривневими кредитами та депозитами юридичних і фізичних осіб прямували за змінами облікової

ставки та перебували у “класичному” діапазоні: за кредитами – вище облікової ставки, за депозитами – нижче. Високі ставки за споживчими кредитами населення не заважали активному зростанню роздрібного кредитного портфеля, натомість низькі ринкові ставки за кредитами юридичним особам не стимулювали збільшення корпоративного кредитного портфеля.

6. Частка NPL протягом 2024 р. скорочувалася, проте, ймовірно, не за рахунок оздоровлення проблемного портфеля, а переважно внаслідок надання нових кредитів, що поступово “витісняли” проблемні позики, знижуючи їхню частку в кредитному портфелі. Отже, висока частка NPL сама по собі не перешкождала активізації кредитування банками.

7. На перешкоді активнішому відновленню кредитної активності, очевидно, стоїть комплекс воєнних ризиків, що не підлягає коригуванню з боку Уряду та НБУ. Натомість до переліку заходів, спрямованих на активізацію корпоративного та роздрібного кредитування, слід віднести:

- подальше поступове зменшення рівня облікової ставки виключно за умови попереднього зниження інфляції;
- поступове зниження дохідності альтернативних інструментів інвестування надлишкової ліквідності банків за збереження мінімальної різниці між дохідністю ДС і ОВДП;
- стимулювання процесу відновлення іпотечного кредитування з урахуванням кумулятивного ефекту, що створюють для економіки будівельна галузь та суміжні виробництва, шляхом пом’якшення чинних вимог щодо новизни предмета іпотеки в межах урядової кредитної програми “еОселя”;
- безумовне та термінове погашення накопиченої заборгованості держави в межах урядової програми “Доступні кредити 5-7-9 %”;
- імплементація змін до постанови Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351, спрямованих на пом’якшення вимог щодо ліквідності забезпечення, а саме застави житлової нерухомості (квартири, приватні будинки, земельні ділянки).

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Координація фіскальної і монетарної політики. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 7–25. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.02.007>.

2. Haber J. A., Bukhtiarova A., Chorna S., Iastremska O., Bolgar T. Forecasting the level of financial security of the country (on the example of Ukraine). *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15 (3). P. 304–317. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(3\).2018.25](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(3).2018.25).

3. Геєць В. М. Феномен нестабільності – виклик економічному розвитку. Київ : Академперіодика, 2020. 456 с. URL: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.403.456>.

4. Данилишин Б. М. Економічні підсумки 2024 року та завдання на 2025-й. *Економічна правда*. 2024. 30 груд. URL: <https://epravda.com.ua/experts/ekonomichni-pidsumki-2024-roku-ta-zavdannya-na-2025-y-801447>.

5. Дзюблюк О. В. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник економіки*. 2023. № 3. С. 8–25. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.008>.

6. Єфименко Т., Дунаєв, Б., Любич О. Модель таргетування інфляції в макроекономіці. *Кібернетика і системний аналіз*. 2021. № 6. С. 138–148. URL: <https://doi.org/10.1007/s10559-022-00506-6>.

7. Коваленко В. В., Зваричук Н. М. Заощадження домогосподарств та їх місце у формуванні ресурсної бази банків. *Science and Practice, Actual Problems, Innovations : Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference, Amsterdam, Netherlands, November 09-12. 2021*. Р. 95–101. URL: <https://isg-konf.com/uk/science-and-practice-actual-problems-innovations-ua/>.

8. Кораблін С. О. Інфляційне таргетування в Україні: окремі аспекти, результати та висновки. *Фінанси України*. 2023. № 6. С. 34–46. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.06.034>.

9. Любич О. О. Шульга Н. П., Бортніков Г. П. Незалежність центрального банку як органу монетарної політики. *Фінанси України*. 2020. № 11. С. 35–55. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.11.035>.

10. Науменкова С. В., Міщенко С. В., Міщенко В. І. Ефективність функціонування грошового каналу монетарної трансмісії в Україні. *Економічний простір*. 2022. Вип. 179. С. 108–115. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-16>.

11. Інформація про результати Державної програми Доступні кредити 5-7-9 / Фонд розвитку підприємництва. 2025. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>.

12. Щотижневі звіти в pdf за 2024 рік / Укрфінжитло. URL: <https://ukrfinzhytlo.in.ua/analytyka/#1705588026610-9e33f5c7-07c6>.

13. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

14. Про внесення змін до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємства : постанова Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2024-%D0%BF#Text>.

15. Погашення боргу за “5-7-9%” з урахуванням поточної динаміки буде викликом – НБУ / Interfax-Україна. 2024. 15 лип. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/1000317.html>.

16. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

17. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України) / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

18. Значення пруденційних нормативів в цілому по системі / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

19. Огляди фінансових корпорацій / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

20. Процентні ставки за активними і пасивними операціями Національного банку / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

21. Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик на 03.12.2024 / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp-table>.

22. Індeksi споживчих цін / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators#1>.

23. Монетарні операції НБУ з банками: процентні ставки / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/interest-rates>.

24. Процентні ставки за новими кредитами та новими депозитами у розрізі регіонів / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

25. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

References

1. Baranovskyi, O. (2024). Coordination of fiscal and monetary policies. *Finance of Ukraine*, 2, 7–25. DOI: 10.33763/finukr2024.02.007 [in Ukrainian].
2. Haber, J. A., Bukhtiarova, A., Chorna, S., Iastremska, O., & Bolgar, T. (2018). Forecasting the level of financial security of the country (on the example of Ukraine). *Investment Management and Financial Innovations*, 15 (3), 304–317. DOI: 10.21511/imfi.15(3).2018.25.
3. Heyets, V. (2020). *The phenomenon of instability as a challenge to economic development*. Kyiv: Akadempriodyka. DOI: 10.15407/akadempriodyka.403.456 [in Ukrainian].
4. Danylyshyn, B. M. (2024, December 30). Economic results of 2024 and tasks for 2025. *Economic truth*. Retrieved from <https://pravda.com.ua/experts/ekonomichni-pidsumki-2024-roku-ta-zavdannya-na-2025-y-801447> [in Ukrainian].
5. Dziubliuk, O. (2023). Problems of Intensification of Bank Lending to the Real Sector of the Economy in the Conditions of Martial Law. *Herald of Economics*, 3, 8–25. DOI: 10.35774/visnyk2023.03.008 [in Ukrainian].
6. Iefymenko, T. I., Dunaev, B. B. & Lyubich, A. A. (2022). Model for Regulating the Reproduction Process in the Economy. *Cybernetics and Systems Analysis*, 58, 727–739. DOI: 10.1007/s10559-022-00506-6 [in Ukrainian].
7. Kovalenko, V. V., & Zvarychuk, N. M. (2021). Savings of households and their place in the formation of the resource base of banks. In *Science and Practice, Actual Problems, Innovations* (Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference, Amsterdam, Netherlands, November 09-12, 2021), pp. 95–101. Retrieved from <https://isg-konf.com/uk/science-and-practice-actual-problems-innovations-ua/> [in Ukrainian].
8. Korablin, S. (2023). Inflation targeting in Ukraine: some aspects, results and conclusions. *Finance of Ukraine*, 6, 34–46. DOI: 10.33763/finukr2023.06.034 [in Ukrainian].
9. Lyubich, O., Shulga, N., & Bortnikov, G. (2020). Independence of the central bank as a monetary policy authority. *Finance of Ukraine*, 11, 35–55. DOI: 10.33763/finukr2020.11.035 [in Ukrainian].
10. Naumenkova S. V., Mishchenko S. V., & Mishchenko V. I. (2022). Effectiveness of functioning of the money channel of monetary transmission in Ukraine. *Economic space*, 179, 108–115. DOI: 10.32782/2224-6282/179-16 [in Ukrainian].
11. Entrepreneurship Development Fund. (2025). *Information on the results of the State Program Affordable Loans 5-7-9*. Retrieved from <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/> [in Ukrainian].
12. Ukrfinzhytlo. (2025). *Weekly reports in pdf for 2024*. Retrieved from <https://ukrfinzhytlo.in.ua/analytyka/#1705588026610-9e33f5c7-07c6> [in Ukrainian].
13. National Bank of Ukraine. (2025). *Loans provided by deposit-taking corporations (except the National Bank of Ukraine)*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> [in Ukrainian].
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *On amendments to the Procedure for providing financial state support to business entities* (Decree No. 473, April 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2024-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
15. Interfax-Ukraine. (2024, July 15). *Repaying debt at “5-7-9%” taking into account current dynamics will be a challenge - NBU*. Retrieved from <https://interfax.com.ua/news/economic/1000317.html> [in Ukrainian].
16. Board of the National Bank of Ukraine. (2016). *On approval of the Regulation on determining by Ukrainian banks the amount of credit risk for active banking operations*

(Resolution No. 351, June 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> [in Ukrainian].

17. National Bank of Ukraine. (2025). *Deposits attracted by depository corporations (except the National Bank of Ukraine)*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> [in Ukrainian].

18. National Bank of Ukraine. (2025). *The importance of prudential standards across the system as a whole*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> [in Ukrainian].

19. National Bank of Ukraine. (2025). *Financial Corporation Reviews*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> [in Ukrainian].

20. National Bank of Ukraine. (2025). *Interest rates on active and passive operations of the National Bank*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> [in Ukrainian].

21. National Bank of Ukraine. (2025). *Results of placement of domestic government bonds as of 03.12.2024*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp-table> [in Ukrainian].

22. National Bank of Ukraine. (2025). *Consumer price indices*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators#1> [in Ukrainian].

23. National Bank of Ukraine. (2025). *NBU monetary operations with banks: interest rates*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/markets/interest-rates> [in Ukrainian].

24. National Bank of Ukraine. (2025). *Interest rates on new loans and new deposits by region*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> [in Ukrainian].

25. National Bank of Ukraine. (2025). *Volumes of active operations and the share of non-performing assets in the system as a whole*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> [in Ukrainian].